

Garantált minőség hagyományosan családi kivitelezésben – Keilwerth

*A negyedik generáció foglalkozik a Keilwerth klarinétok készítésével. A történet kezdetén a fa-
esztergályos Johann Baptist Keilwerth állt, aki arra specializálta magát, hogy nádadat készít-
sen hangszerkészítők számára. Végül a kézműves úgy határozott, hogy ő maga is megpróbál ma-
gas szinten kivitelezett hangszereket építeni. 1920-ban alapította meg saját üzemét a csehorszá-
gi Graslitzban, az annak idején a fa- és rézfúvós hangszerkészítés fellegetvárának tartott
Markneukirchen és Klingenthal közvetlen közelében. Mindkét gyermeke – Richard és Julius – az
apai üzemben ismerkedett meg a hangszerépítés művészetével, és miközben Julius már nagyon
korán szaxofonkészítőként önállósította magát, 1945-ben Richard átvette apjától a gyárat.*

Újrakezdés

Mint sok más csehországi hangszerkészítő, a kisajátítások és államosítás során Richard Keilwerth is elvesztette műhelyét, annak minden gépével és szerszámaival nyugatra emigrálva tehát mindent előlről kellett kezdenie. Űres kézzel, ám kiváló kézműves adottságokkal és sok tapasztalattal kezdett 1951-ben Gelnhausenban, egy leválasztott hullámlemezcsomókban ismét klarinétokat készíteni. Az üzem gyorsan növekedett és két esztendővel később a település egy nagyobb, komfortosabb helyiségébe költözhetett. Itt már többféle tevékenységet is folytathatott: létrejöttek az új szaxofon-, fuvola- és dob-fuvola-modellek; a hangszül azonban továbbra is a klarinétokra esett, hiszen ezek teremtették meg valójában a vállalkozás jó hírét.

1972-ben Adolf Keilwerth vette át apja üzemét, aki – feleségével, Anneliese-vel és fiával, Thomas-szal együtt – mind a mai napig szavatolja vállalkozása sikerét. A kézműves képességek mellett, amelyeket Adolf édesapja mellett sajátított el, komoly segítséget jelentettek gyakorló muzsikusként felhalmozott tapasztalatai is. „Sok koncerten játszottam és gyakran dolgoztam stúdióban is. És éppen a stúdióban, egy-egy dal visszahallgatása során lehet egészen pontosan meghallani a klarinét minden hangzásbeli finomságát. Volt olyan időszak, amikor minden alkalommal, amikor kijöttem a stúdióból, mindig egy új, az előzőnél még jobb klarinétot építettem magamnak.”

A cég immár nyolcvanesztendő történetét természetesen nem hagyták érintet-

lenül a gyártási folyamatok korszerűsítési lehetőségei sem. Így például a készítés jó néhány lépését végzik már számítógépek: ilyenek például a hanglyukak precíz furatai, amelyek nem hibázhatnak a milliméter törtrészére sem. A súlypontot azonban még mindig a kézműves kivitelezés jelenti, mivel Keilwerthéknél egyetlen klarinét sem készül „sorozattermékként”. Minden egyes elkészített darabban 60 különböző modell elemei vannak jelen, és megvan annak is a lehetősége, hogy a muzsikusként saját kívánságai szerint, azokat számítógéppel megvalósítva készítsenek hangszereket. Nem minden büszkeség nélkül mesélt Adolf Keilwerth éppen erről a rugalmasságról: „Sok klarinétot a muzsikussal való személyes tanácskozás során alakítunk ki – végül rászabjuk azt az egyenruhát, ami szemre egyformává teszi

ezeket az instrumentumokat.” A személyes kívánságokat elsősorban a hangszer mechanikája, a színe és a felszíne kialakításában lehet figyelembe venni.

Alapos felülvizsgálat

Mielőtt egy klarinét elhagyná a gelnhauseni üzemét, Adolf Keilwerth vagy fia, Thomas Keilwerth még egyszer tüzetes próbajátéknak vetik alá. Hangológépre és frekvenciaanalizátorra helyezik, hogy meggyőződjenek róla: intonálása és hangspektruma valóban pontosak-e?

Évente mintegy 1500 klarinét hagyja el ezt az üzemét. Elsősorban fúvószenekarok és zeneegyletek muzsikussai, tanulók és főiskolások használják. A szórakoztató zene egyik legismertebb képviselője, aki ezt a fujta hangszert használja, az együt-

tesvezető-klarinetos Hugo Strasser. Annak idején egy hangverseny szünetében Adolf Keilwerth mutatta be hangszereit a nemzetközileg elismert tanczenésznek és arra kérte, legalább egyszer fújja meg azokat. Hugo Strasser annyira el volt ragadtatva, hogy a koncertet már Keilwerth klarinéton fejezte be. A klasszikus zene két ismert művelője is erre a márkára esküszik: egyikük R.Giessen, a Berliini Filharmonikusok egykori tagja, másikuk Gerald Kraxberger, klarinétprofesszor.

Annak érdekében, hogy a cég minden energiáját a klarinétgyártásnak tudja szentelni, az utóbbi években egyre csökkentették a fuvolák és szaxofonok gyártását. A termékpaletta fennmaradó részét viszont szinte saját kézzel készítik és különös gonddal kezelik. Így van ez például a fuvolák esetében; csak exkluzív ezüstfuvolákat gyártanak, otthon, a családi ház családi műhelyében.

A Keilwerth-klarinetok különleges minőségi jegyei az első pillantásra nem feltétlenül felismerhetők, finoman munkált részletekben rejtőztek. Így például a klarinétokat kívülről pácolják, belül azonban lakkozva is van. Így a fa messze kevésbé van kitéve a nedvesség ártalmainak és nem reped meg olyan gyorsan, mint ahogy az más klarinétmárkák esetében előfordulhat.

A mechanika részeit megformálják, megnyomják és maratják; ennek köszönhető, hogy a „végtermékben” tökéletesen

illeszkedik minden billentyű. Így sikerült a mechanika tartósságát, állóképességét növelni és ezzel együtt messzemenően redukálni annak „holtjátékait”, „üresjáratokat”. Egészen erőteljes kidolgozása ellenére a Keilwerth klarinétok mechanikája éppen nemes és kecses megjelenéséről ismert; ez lehet az oka, hogy olyan kellemes és könnyű kézbevenni ezeket a hangszereket.

Miután a lyukakat a nyersfába fúrják, a további megmunkálások előtt a fűt négy-hat évig raktárban helyezik el, ami tekintélyes mértékben növeli a klarinét élettartamát.

Néhány bemutatkozó Keilwerth-moddell a felső regisztereit egészen tudatosan valamivel feljebb intonálták. Ez a klarinétot tanuló és a különböző zeneegyletekben muzsikálók kedvéért történt, akiknek még nincs a profikhoz hasonlóan képzett antaszuk, és emiatt az ezekben a regiszterekben előforduló hangok gyakran a kelleténél valamivel mélyebbre sikerülnek.

A Keilwerth-házban óriási a kínálatuk a saját és a más kisiparosok által előállított termékeknek, egymástól azonban tisztán elválasztva kezelik ezeket. Saját hangszereik mellett Keilwerthék forgalmazzák más vezető készítő klarinétjait, fuvoláit és szaxofonjait is. De nemcsak a számukra alaposan ismert fafűvős mesterek hangszereit, hanem a rézfűvős hangszerek egész sorát a trombitától a különböző kürtökön át a tubáig, sőt zongorákat, billen-

tyűsöket, ütőhangszereket, gitárokat, kottákat és tartozékokat – mindent, ami a tökéletes kínálat kelléke lehet.

Eladás szaktereskedőkön keresztül

A Keilwerth klarinétok saját üzletébe nem is lehet „az utcáról” beállítani, miután a kereskedés kizárólag szaktereskedőkön keresztül történik. „Ha például felhív minket egy stuttgarti muzsikus, hogy egyenesen üzemiinkből rendeljen magának klarinétot, a lakókörzetében lévő zeneházak egyikéhez irányítjuk. Nem tehetjük meg ugyanis, hogy egyik oldalról szaktereskedéseket üzemeltessünk, másfelől pedig kéz alatti eladással konkurenciát teremtsünk számára” – világosítja fel az érdeklődőket Adolf Keilwerth.

A saját műhely és a hangszerkészítésben szerzett tapasztalatok természetesen a zenei szakbolt javára válnak, hiszen ugyanabban a helyiségben problémamentesen és szakszerűen végezhető el a felmerülő javítások is.

Így aztán Adolf Keilwerth feleségével és fiával együtt nyugodtan szemlélheti a jövőt, mivel „továbbra is magas színvonalbeli követelményekre és a készítés mindenek felett álló gondosságára” építenek.

Dirko Jochum

Das Musikinstrument 2000/6-7

Pongrácz Pál: Néhány gondolat „A hegedű analóg statikai vizsgálata” című tanulmányomhoz

A tanulmány, amire a szerző hivatkozik, 2000. augusztus 5-én, a Millenniumi Hegedűkészítő Verseny és Kiállítás megnyitóján jelent meg Esztergomban. A könyv hozzáférhető az érdeklődők számára a Magyar Hangszerész Szövetségben, de a gondolatok alább olvasható folytatása önmagában is érthető. A téma nemcsak azok számára lehet érdekes, akik tudományos alaposan foglalkoznak hegedűtervezéssel és -készítéssel, de azoknak is, akik időnként elgondolkoznak azon, milyen apró dolgokon múlhat, hogy egy hangszernek milyen erősségű, milyen színű a hangja.

Ez a közelmúltban megjelent tanulmányom a hegedűtestben fellépő erők egyensúlyi vizsgálatán túl külön foglalkozik az erő és a hang viszonyával. Abból

az axiómából indul ki, hogy a hang erő hatására jön létre, s ezt dinamikai összefüggések, illetve a rugalmas anyagban periodikus erőhatások következtében létre-

jövő mechanikai mozgások (rezgések) elemzésével mutatja be.

Ismert tény, hogy külső erő hatására a rugalmas testben a részecskék elmozdul-